

POVAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

5. číslo

Budyšin, meja 1962

Lětnik 19

Hrono na rózownik 1962

Tež tebe wutorhnje z klamy stysk-
nosće do dalokeho městna.

Hioba 36, 16

Štó je mjez nami, kiž stysk, stysk-
nosć, styskanje docyla njeznaje? To
někak do čłowjeskeho byća słuša!
Čłowjekej so styska, wězo nic přeco,
a wón to tež rady njepokazuje, wjele
bole chce, zo by jeho znutřkowna
móc a synosć zjewjena była. Ale
husto dosć je tak, štož so w džěcacej
duši zjawnje namaka, — a tam na-
deńdžeš přeco zaso strach, bojósć,
styskność — to znaje tež dorosćeny,
husto jenož bóle potajene.

Ceho so čłowjek boji? Husto je za-
šłosć, čłowjeka njewotbyta zašłosć,
kotraž jeho čwěluje, druhdy tež při-
tomnosć, potom zaso přichod, kotre-
hož so boji. „Što jenož budže a što
přindže?“ tak su so čłowjekojo wšit-
kich časow přeco zaso prašeli. Po-
myslny jenož na to, hdyž je lékař
strašnu chorosć zwěsćil a čežku ope-
raciju připowědźil! Čłowjek tajki,
kajkiž wón je, boji so druhich člo-
wjekow, boji so zwěrjatow a bacilow,
boji so demonow. Kelko přiwerkoj-
teje stysknośće namakaš džensa hišće
mjez ludźimi! Jedyn boji so žiwjenja,
druhi boji so smjerće. A je-li što při-
šoło do tajkeje situacije kaž tu Hiob,
to wě tež, što je strach a styskność!
Čłowjekej so w cuzbje styska po do-
mje, a čłowjekej doma so styska po
cuzbje, po dalokim, šěrokim swěće.

Křescanska wěra pak rěka pře-
winjenje wšěje stysknośće a bojósće!
To chce tež naše hrono nas wučić!
Kak rjane, dobre přirunanje to tola
je: styskność je klama. Ale wón,
Knjez, kiž je sam wšu styskność, haj
helu, smjerć a čerta dobywarsce pře-
winyl, tež nam wupomha ze wšěje
stysknośće. Budźmy jenož hotowi a
zwolniwi sebi dać wot njeho pomhać
a so dać wot njeho wjesć do dalokeho
městna swěta jutrowneje radosće a
krasneje swobody Božich džěći!

Kak praji Knjez? „Měr ja wam
wostaju, swój měr wam dawam. Ja
njedawam, kaž swět dawa. Waša wu-
troba so njestrožej ani so njestra-
chuj. — To sym ja z wami rěčał, zo
byšće we mni pokoj měli. Na swěće
maće čěsnosć; ale budźće dobreje na-
dźije, ja sym swět přewinyl.“ (Jana
14, 27; 16, 33). A kěrlušer wuznawa
w jutrownym spěwje:

Ja njeboju so ničeho,
Bóh Knjez a swjeći jandželjo
mje lubuja; tak začěrju
wšu bojósć, strach a zrudobu.
Haleluja.

La.

... teho je Bóh zbudził na třeci džen

Našeho Knjeza Jezusa z Nacareta, kotrehož bě Bóh
žalbowal ze swjatym Duchom a z mocu, kotrehož su
Židza skoncowali a na drjewo powěsli, kotryž je wokolo
čahał a derje činil a wustrowjał wšitkich, kotřiž běchu
wot čerta přemoženi, tutoho Jezusa je Bóh zbudził na
třeci džen.

Kak je so to tehdom připoslucharjam zaščěpiło do wu-
troby, jako jim to Pětr předowaše! Swjaty Duch na nich
přindže, zo chwalachu Boha za jeho wulke skutki.

Tole je tež za nas ta wulka a zbožna, ale zdobom straš-
na powěsć. Hižom tehdom je tale powěsć čłowjeka wu-
troby zezamkala, zo ju wotpokazachu a to z poľnym
prawom po jich mjenjenju: „To njemóže być! To hišće
ženje było njeje!“ A za tym wšak steji bojósć: „To nje-
smě być!“ Přetož, jelizo morwy stanje k nowemu žiwje-
niju, potom je čłowjek z tym stajeny před swojeho wě-
neho sudnika.

Što chcemy njewěrjacym na to prajić, hdyž nam woni
tak cyle jasnje dopokazuja, zo morwy ženje wjace k ži-
wjenju wotučić njemóže? Tež wučobnicy njebychu nje-
wěrjacemu dopokazać móhli po wědomostnym puću, zo
je stanjenje z morwych móžne. Woni pak wobswědča-
chu: „Teho wšeho smy my swědcy.“ WÓN je so zjewil,
nic drje wšitkim ludžom, ale jim, tym wuzwolonym
swědkam, a woni su z nim jědli a pili, su z nim rěčeli
a na jeho slubjenja sluchali.

Boža móc je so wjetša wopokazała hač to čłowjekojo
po swojim rozumje připóznawaju. Derje temu, kotryž je
zwolniwy, njedźiwajecy wšitkich wobmyslenjow widjeć
woprawdźitosć.

Do tuteje woprawdźitosće słuša tež fakt, zo je wěra
do stanjeneho Chrystusa wušla do wšeho swěta. Přeco
zaso so čłowski duch spječuje ze swojimi wobmyslenjemi
a tola tu steja słowa kaž z kamjenja: „... teho je Bóh
zbudził...“ A štož so wo tutón kamjeń storka, tón při
tym njeje zbožny, ale chodži w čěmnośći njewěry. Štož
pak tutym słowam wěri, temu so wotewrjeja njebjesa
a tón tež potom w njebjeskim swětle widži tutón swět
w jeho nuzach, prócowanjach, z jeho wulkimi idealemi,
ale tež z jeho mazanymi, strašnymi myslemi a skutkami.
Wěrjacy tole wšitko widži, ale jemu we wutrobje klinči
dobywarske slowo, zo je Bóh Jezusa zbudził z morwych!

W.

Bože słowo ma njeličomne křidła

Bóh k nam rěči ze swojim sło-
wom, z pisanim, z čitanym,
z předowanym a ze spěwanym.
Tak kaž móže létadlo abo ra-
keta do wyšin, hdžež hewak nihto
njepřindže, tak dobywa so tež spěwa-
ne Bože słowo do někotreježkuli wu-
troby, kotraž je hewak zamknjena.
Haj wšak, wšitke wumělstwa su pom-
hała, Bože słowo dale njesć: njech bě
to knihičišćerstwo, kotrež njebě za
Lutherowy čas hišće předolho wu-
namakane, basnistwo, molerstwo a
tež twarstwo. Tola wosebje bě a je to
hudźba!

Naši serbscy prjedownicy běchu
tola z wjetša pobožni ludžo, tež naši
wumělcy. Mjenuju jenož kantora

Korlu Awgusta Kocora, sławneho
serbskeho komponista. Tež druhdže
w němskim kraju bě wulkich hudź-
bnikow, kiž ze swojim wumělstwom
slawjachu a chwalachu Bože mjeno.
Jedyn z najznačičich drje je Johann
Sebastian Bach (1685—1750). Něšto
z jeho žiwjenja by dyrbał kóždy
křescan wědjeć. Tutón wulki mjez
wulkimi bě wósmo džěčo swojeju
staršeju. Na spočatk swojich kompo-
zicijow pisaše Bach stajnje pismikaj
J. J., to rěka Jesu, juwa! (Jezu, pom-
haj!) a na koncu přistaji: S. D. gl. —
Soli Deo gloria (Bohu samemu budž
česć). Něhdy je mišter Bach rjekł, zo
je hudźba, kotraž njeklinči Bohu k čě-

(Pokročowanje na 2. stronje)

Farar Šolta-Rakečanski pješčdesatnik

Bratr farar Hajnc Šolta narodži so 1. meje 1912 w Drježdžanach jako syn serbskeju staršeju. Jeho nan pochadžeze z Njeswaćidla a jeho mać z Holcy pola Huski. W Drježdžanach wšak njeje móhl serbsku rěč nauknyć, ale pozdžišo jako student pola našeho njezapomniteho wyšeho fararja Zarjeńka w Chwaćicach. Bratr Šolta zloži swoje přenje teologiske pruwowanje 1935 na Lipsčanskeju uniwersice, hdžež bě zwjetša tež studował nimo jednoho semestra w Tübingen a jednoho w Königsbergu (džensa Kaliningrad). Duchownske zastojnstwo nastupi we Łupoji a so bórze přesydlil do Michalskeje wosady w Budyšinje, hdžež so woženil z džowku fararja Božidara Kaplerja. Wot njeho namře žiwj zajim za Gustav-Adolfske džeto, kotřež so za čas amerikanskeje wójnskeje jatby rozšeri na cyłe ekumeniske. Docyla je čas wójnskeho zajeća za našeho lubeho bratra byl poľny hlubokich a wozbožacych duchownych nazhonjenjow. Jako jedyn ze šesć zastupnikow z našeje republiki je so potom 1952 směl wobdželić w Lund (Šwedska) w wuznamnej ekumeniskej konferency cyrkwjow. Mjez nami serbskimi a mjez němskimi bratrami ma wón wažne mjeno jako wosebity znajer ekumeniskeho hibanja.

Po wójnje w lěće 1948 přewza jubilar farske město w Rakecach, hdžež nětko swěru Bože słowo serbsce a němsce připowěda. Pod jeho farstwom je Rakečanska cyrkej dostala nowe mosazowe zwony a je so wulkotnje wobnowila zwonkownje, ale předewšěm znutřkownje.

We wutrobnej džakownosći za wšu wopokazanu swěru přejemy swojemu lubemu bratrej wšo dobre za dalše duchownske skutkowanje. Bóh Knjez chcył jeho připowědanje žohnować a duchownemu žiwjenju dać dale so rozkćěwać.

Pod znamjenjom kelucha / Napisał Hanuš Härtel

(Pokročowanje)

Jeho přeceljo jemu radzachu, zo njeby tam do cuzby šol. Hakle, hdyž došta wot kežora Zygmunda, Wjačlaweho bratra, přewodny list, hdžež bě jemu přilubjeny bjezstrašny puć do Konstanza a wróćo, so Hus rozsudzi, swoju sprawnu wěc před koncilom zakitować.

Derje prihotowany poda so Hus na koncil. Před nim jěchachu arcybiskupowi pósli a trubjachu do wšěch wšow a městow, zo so arcykecar bliži, a zo nichtó na njeho hladać njesmě. Tola jenož mało ludźi měješe so po wonym prikazu. Puć Praskeho předarja runaše so skerje pućej sławneje wosoby, a to nic jenož w Českej, ale runje tak w Němskej. Wšudžom běchu ludžo hižom wo nim slyšeli. Witachu jeho. Mnozy fararjo prošachu českeho teologu do swojeho domu, hospodowachu jeho a diskutowachu z nim. Někotři činjachu to z wěcipnosću, někotři ze zajimom a sympatiju.

Do Konstanza jědžechu někotři Husowi přeceljo sobu. Ale tež jeho nje-

(Pokročowanje z 1. strony)

scil, wrjeskotanje. A Bachowy rowjeńk Georg Friedrich Händel (1685–1759) skutkowaše na kralowskim dworje w Londonje. Před třomi lětami wopominachmy jeho 200. posmjertniny. Njesmjertna je jeho tworba „Mesias“, w kotrejž so předstaja žiwjenje a čerpjenje našeho Zbožnika. Tule kompoziciju je Händel – zda so nam to skoro njemóžne – napisał za 21 dnjow. Hdyž slyšiš chóry z „Mesiasa“, je ći, jako by slyšal jandželow spěwać. Händel je rady Čichi pjatk wumřěć chcył – a Bóh Knjez je jemu tele přecě dopjelnił. Hdyž hladamy poł lětstotka dale, čitamy mjena třoch wulkich komponistow, kiž skutkowachu we Wienje: Haydn, Mozart a Beethoven. Wšitcy tři běchu katólskeho wuznaća a wěmy wo nich, zo běchu bohobojazni mužojo.

Jako so Josepha Haydna (1732–1809) raz prašachu, čehodla jeho hudźba tak wjesoła klinči, wotmołwi: „Dokelž je mi Bóh wjesołu wutrobu darił.“ W krasnym oratoriju „Stworjenje“ wopisuje Haydn muzikalisce stworjenje swěta. Sławny je tón wotstawk w oratoriju, hdžež rěka „Budž swětlo! Dha bu swětlo.“ Tam zaklinča a zawyskaja z razom wšitke instrumenty. Na přemim předstajenju oratorija poča publikum w tutym wokomiku wótre wyskać a juskać, a mištr Haydn pokaza ze sylzotymaj woćomaj k njejbju a rjekny: „To přindže wot horjeka!“ To drje rěka: Dajće Bohu česć!

Mlódši Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) běše njewšednje wobdarjeny čłowjek. Štož je wón we swojim tak zahe dokonjanym žiwjenju skomponował, je přez měru bohate a wulkotne. Wón sam to mjenowaše Boží dar a Božu hnadu.

A Ludwíg van Beethoven (1770–1827) bě najhlubši mjez mištrami instrumentalneje hudźby. Jeho chorosc – běše hluchi – skutkowaše na jeho charakter. W listach, kotřež van Beethoven pišaše, móžemy čitać, kak je so wón Bohu poddał a w jeho

kompozicijach slyšimy husto jimace klapanje, haj mocne dumpanje wo Knjezowe wrota. Někotřežkuli Bože słowo je wón porjeńšił z hudźbnym šatom.

Mjenować dyrbi so tež Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847), kiž ma tež w Němskej zaso swoje čestne mjeno, po tym zo běchu jeho 12 lět dotho zamjelćeli, kaž wjele sławnych ludźi židowskeho pochada. Wulka je jeho zaslužba wo twórbu, kotruž je Bach skomponował wo Chrystusowym čerpjenju po scénju swj. Mateja, „Matthäus-Passion“. Wona běše na sto lět zabyta a Mendelssohn-Bartholdy je ju swětej znowa darił. Rjana je jeho wotmołwa, kotruž je wón dał na prašenje, što bě za njeho najrjeńša hudźba, kotruž je hdy slyšal: „Tehdom, hdyž je moje nowonarodžene džěćatko přeni kroć zaškrěćalo.“ Něhdy přindže něchtó k Mendelssohnej a mištr čitaše runje swjate Pismo. Mendelssohn bě tak hnuty, zo njeje ani słowčka prajić móhl. Běše čitał wo Eliasu a pokaza na štučki, hdžež rěka, zo přindže z hory Horeb wulki a sylny wětr, zemjerjenje, wohen a potom čiche szumjenje, w kotrymž so Knjez zjewi zadwělowacemu profetej. To bě rěka hodžina Mendelssohnoweje krasneje twórbje „Elias“.

Njeje to hnujace, kak su čile wulcy mištrojo we swojich najrjeńšich a najwuznamnišich kompozicijach Božemu stowu křidało? Zo su woni byli tak pobožni křescenjo? Něšto podobne wšak mamy tež druhdže, mjez druhimi wumělcami. Tež znać prirodospytnicy, lékarjo a wunamakarjo su pobožni ludžo byli. A Bohu budž džak, zo njeje to jenož w přjedawšich časach tak bylo! -o

Ze swěta

II. Watikanski koncil započnje so 11. oktobra 1962 w cyrkwi swj. Pétra w Romje. Wobdželić budže so na 3000 kardinalow, arcybiskupow, biskupow a wyšich rjadnikow cyłjeje romsko-katólskeje cyrkwyje. I. Watikanski koncil wotmě so wot lěta 1869 hać do 1870.

prećeljo běchu sej tam hižom dojěli. Hus měnješe, zo so jemu zjawne slyšenje před koncilom dostanje. Chcyše swoju wučbu w dispuće z druhimi wučenyimi zastupować. A bě tež zwólniwy, připadne zmylki připóznać a so jich wotrjec, jelizo so jemu na zakładze swj. Pisma někajke blydy dopokazuja. Romska cyrkej, to rěka jeje zastupnicy njemějachu wšak wotmyslenja, z Husom dotho diskutować. Widžachu we nim jenož strašneho kecarja. Mějachu za třebne, rozšěrjeného kecarstwa dla z nim druhich zatrašić. Krótko po swojim dojědžde bu Hus zajaty. Započa so přesyšowanje. Hus protestowaše, čescy zemjenje, kotřiž běchu z nim w Konstanzu, protestowachu, z Českeje dońdžechu protesty. Hus so powoła na kežorowy přewodny list. Ničo njepomhaše. Skónčnje tyknychu jeho do žalostneje klódy a prikowachu jeho z rječazami. Hus čežko schorje. Při tym pišaše swoje zakitowanske wopismo a wjele rjanye listow. Wědžeše, što na njeho čaka.

W tym času wustupichu Husowi priwisnicy w Praze z nowym žadanjom. Hóršachu so, zo podawa cyrkej při Božim wotkazanju měšnikam chlěb a wino, lajikam pak jenož chlěb. Dopokazachu, zo to njeje po swj. Pismje a žadachu sej bjez rozdžěla za wšěch čłowjekow samsne prawo. Hus sam njebě ženje w teologiskich prašenjach tak daloko šol. Hdyž pak přeceljo wo jeho měnjenje prošachu, wón jim přihłosowaše. Za cyrkej běše to wězo dalša přičina, Husa zničić.

Wulka ličba skórzbow ze wšelakich stron zmóžni Husej skónčnje tola zjawnje rěć. Hišće raz měješe nadžiju, zo so wšitko derje skónči. Ale znowa bu zjebany. Předčitachu jemu dołhi zapis blydow, mjez nimi tež wjele wumyslenych. Hus ženje njebě tajke wopacněnosće wučil. Falšni swědkojo přećiwo njemu swědčachu. We wulkej žurli nimalo nichtó na jeho słowa njesluchaše. Skónčnje žadaše sej koncil kategorisce, zo by so Hus

(Pokročowanje na 3. stronje)

Po dalokich pučach / Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Při Čornym morju

3000 kilometrow běchmy nětko přejeli, wjele, wjele widěli a nazhonili, tež w strachach pobyli. Bohu pak budź džak, zo smy bjez každej škody hač k Čornemu morju došli, zo bychmy tu 14 dnjow w slóncu a we wodze, w horcym pěsku a we wokřewjacym chłódku so wjeselili.

Zajimawa a loskočiwa wěc však je, hdyž takle cuzy tam přinđžeš, zo by hnydom situaciju přewidzał a prawy blečk wuslědźil, hdzež potom swoju chěžku z platu na něšto dnjow sej natwariš. Pawoł a Arnošt měještaj hižom swoje nazhonjenja a tak běchmy na rjanym městnje swój stan stajili. Hižom při twarjenju nawjazachmy přenje styki ze swojimi susodami na lěwo a na prawo. To však je wosebity duch na tajkim stanowanješću, hdzež

(Pokročowanje z 2. strony)

wšeho wotrjekl, štož je wučil. To wón njemóžeše. Jeho čiste swědomje jemu to zakazowaše. A woni njedowolichu jemu so zakitować.

Dnja 6. pražnika 1415 zeńdze so koncil znowa we wulkej Konstanzskej cyrkwi. Hišće raz napominachu Husa, zo by wšo wotwołał. Hus pak jim wotmołwi, zo chce radšo wumrěć hač swójeho lubeho Zbóžnika a jeho wěrnosć přeradzić. Na to wozjewi jedyn z wysokich dostojnikow wusud a zata ma jeho jako kecarja. Z hroznej ceremoniji wuslěčechu jeho měšniku drastu a přepodachu jeho swětnemu suděj k wotprawjenju.

Wuwjedžechu Jana Husa z města k wodze, hdzež bě hižom šćěpowce přihotowany. Posledni raz so jeho prašachu, hač chce wotwołać. Hus, z rječazami k stolpej přiwjazany, rjekny, zo njemóže. Tuž zapalichu šćěpowce. Martrar so wótrě modleše, doniž kur jeho njezadusy. Potom schili hłowu a wudycha.

Jan Hus bě wumrěł za swoje přewědćenje, za swoju wěru, za wěrnosć, za swójeho Knjeza, ale tež za dostojne a sprawne žiwjenje svojich bratrow.

Katojo rozmlěchu hišće zbytki spaleneho čěla, zebrachu wšón popjel a wusypachu jón do Ryna, zo njeby žana dopomjenka na wohidneho kecarja wzostała. Cyrkej měnješe, zo je tak česke kecarstwo wutupiła. Měnješe. Ale čłowjek měni, a Bóh přeměni. (Pokročowanje sčěhuje)

ludžo ze svojich kamjentnych městow sej wučeknu, zo bychy na samej zemi pod hołym njebjom so dopomnili swojeje natu-ry. Ludžo su tu přijeli, zo bychy něšto rjaneho nazhonili, zo bychy so wjeselili a so wočerstwili za nowe džělo po prózdninach. Kóždy z kóždym přecelnje rěči abo znajmjeńša spyta rěćec. Ze wšitkich možnych

ludow so tu zetkawaju a dorozumjenje je husto dosć wobćežne a runje přez to čím zajimawše, hdyž so potom tola z cuzym někak dorěćiš.

Wša sprócnosć bě nimo, a ja sedžach kaž pawk při swojey pawčinje a lakach na dalje wopory. Ja tola njechadźich jenož na slóncu ležeć a so pražić a smažić, ale chcych tu hromadzić a zběrać, štožkuli so mi zdaše wažne być a wo čímž sebi myslach, zo to was, lubi čitarjo, zajimuje. Hižom přinđže přeni a so našeho němskeho awtowa dohladawši so wjeseli, zo móže zo mnu němsce rěćec. Ale jendzelsce so kmańšo dorěćimoj. Ja však bych najradšo z nim bołharsce rěćal, ale za to wón njeměješe sčěrnosće. Wón však tež běžnje rusce rěćeše, ale ja nic. Zajimawy běše to čłowjek. Narodžil bě so w Bołharskej a jako džěćo přinđže ze swojimaj staršimaj do Kanady. Tam bě swojey bołharskej rěči swěry wostał, ale cyły rynek cuzych rěčow přiwuknył. Před něšto lětamy bě so zaso do Bołharskeje wrócił, zo by tu svojich přiwuznych wopytal.

Módre morjo běchmy hižom ducy widěli a nětk do jeho čisteje, zlochka selojejte wody skočichmy. Žołmy su rjane, woda je čopla. Kajke to zbožo, strowy tu móc w dalokim morju pluwac!

Božo, my so ći džakujemy, zo nam dawaš tak wjele rjaneho, wulkeho, nadobneho nažiwić!

Wječor, hdyž běchmy sej swoje zelo naparili a wot sylnych dulow chlěba kusachmy, hladachmy wokoło swójeho woheńčka sedžo k njebjom. Tam nas strowjachu naše lube stare hwězdy, te pońóčne však tójšto niže hač doma. Za to pak k pońdnju šćur (skorpion) swoju hłowu zmužičišo zběha. Hdyž so z nohomaj do pěska zaryješ, je wón rjenje čoply, ale wětr duje chłódnišo. Tu a tam slyšiš spěwanje: Młoda bołharska mać swojey malej Mimi spěwa bołharske džěćace pěsniki.

My so za nóc přewoblěkamy, zalězemy po štyrjoch do swójeho bydlenčka a wuspěwawši swoje wječorne pacerje spachmy přeni króć při dalokim Čornym morju.

Bóh Knjez zwarnyž domo přede wšej škodu a njezbožom! — — —

Rano staňiš z loža — ně, z loža však nic, ale z twjerdeho lěhwa na zemi — chětrě do morja! Móćne žołmy so suwaja na brjóh, daloko su jich běle hrjebjenje widjeć, kak z njesměrneje

dalokosće připluwaja tebi napřećiwo. Runjež je hišće zahe, je woda tola rjenje čopla. Docyla je tak čopla, zo móhl so hodžiny dolho we njej plušćac. Takle samlutki, mólčiki pluwac we wulkim žołmjatym morju, to něšto začuwaš wo wulkosći a móćnosći Božej přirody!

Mjez tym běchu hólčata zestawali a stan zrumowali a wumjetli. Woheń zadžělachmy mjez dwěmaj kamjenjomaj. Pitna woda je dobra, ale dyrbymy po nju po chětro napinacym a dalokim puču běhać. Hdyž tam přeni króć po nju džěch a so jazyk lamajo ze wšelkimi słowjanskimi rěćemi za njej prašach, mi młoda žónska njendžuicy w čistym sakskim dialektce puč wukaza. Wona je němska žona bołharskeho muža, z kotrymž sym so potom spřecelil a někotru hodžinku rjenje bjesadowal. Bjez zawisce dyrbju jemu priznać, zo bě sej najrjeńši blečk za swój stan wuběrał, trochu wyše, tak zo móžeše wot tam přewidjeć wjesote žiwjenje při brjoze, rjane módre morjo a na tamnym boku wjes Primorsko z jeje cyrkwy, kotraž mje wabi. Budže-li tam prawoslawny duchowny, nadžijam so, zo budu móc so z nim zeznać a něšto zhonić wo wosadnym žiwjenju.

Rano při snědanju so nam přidruži młoda bołharska holca, kotraž ani słowčka němsce njemóže, z kotrejž nětko spytamy so dorěćec a ja sej ju zaprahnu za wučerku w bołharsčinje. Hdyž so takle hromadže prócujemoj, přinđže druhi Bołhar nimo a so njemóže dodžiwać, zo tu něchtó jich rěć wuknje „To tola prócy hódne njeje“ je jeho sprawne přewědćenje. Bołharojo su po mojim zdaću ponižny lud bjez narodneje hordosće a nabožneje napjatósće, tolerantni, to rěka znjesliwi na dobre a přistojne wašnje. Ja však so móžu mylic, ale za čas swójeho krótkeho přebywanja tam mějach tón začić. Znesliwosć a ponižnosć stej po mojim mjenjenju nadobnej čłowjeskej počinkaj. Tuž mam jich wšitkich, kotrychž sym zeznał, w tak rjanym a dobrym dopomnjeću.

Jenož jedyn přikład za jich narodnu ponižnosć chcu mjenować: W Burgasu, we wulkim měsće při morju, sej kupichmy škleńcu truskalcow. Etiket měješe francoske, jendzelske a němske napismo, bołharske pak nic.

Nětko drje će zajimuje, što to potom tajki stanowar cylički džěn tam při morju čini. Snadž so bojiš, zo je to sama wostuda, ale ně však, čas so tež tam minje, byrnjež wo něšto pomalšo hač při džěle a to je tola zmysl prózdnin, zo směš z dobrej chwily wodychnyć, kusk na slóncu poležeć, zaso chwilku poplawać, w chłódku podrěmac a ze susodami wo tym a tamnym sej popowědać. Wěrcě mi, tajki džěn tam při Čornym morju je pońny krasnych nazhonjenjow, dobreho ducha, měrneje chwile a tež přecelstwa mjez narodami. Na wuskim blečku běchu tam hromadže nimo nas štyrjoch lužiskich Serbow Bołharojo, Polacy a předewšěm Česa, kotřiž tola doma sami žane morjo nimaju a tuž sej rady dojdědu do dalokeho pońdnja, a tež Němcy so tam wočerstwjachu, nic pak w našej bliskosći.

(Pokročowanje sčěhuje)

„Chcemy so pomodlić . . .“

Na cyrkwinskih durjach běše napisane „Cyrkej je wot 9. do 12. hodźiny za čichu nutrnosť wotewrjena. Hdyž je zamknjena, překi přez hasu pola Weidemannec zwonić!“

Wot toho časa to přeco wjace omnibusow na torhošću zastawaše a zo sej ludžo po hasach chodžo město wobhladowachu, so tež husćišo pola Weidemannec zwonješe. Potom so stary Weidemann w durjach zjewi, z jednej ruku so na kij zepjerajo a w druhej stary wulki cyrkwiny kluč. Pomału stupaše přez šeroku hasu a wotamkny durje do Božeho domu. Přeni zastupi, sčahny klóbuk z běteje hlówy, položi jon na poslednju lawku pódla tam lezace spěwarske, wza spěwarske a poda každemu jedne.

„Prošu zesydajće so do přních lawkow“, wón při tym rjekny. Ludžo hladachu najprjedy na léwo, potom na prawo, potom horje a naposledk tež doprédka. Pytachu někajke wosebitosće w tutym domje. Posledni džěše potom stary Weidemann doprédka.

„Wy sće tu w jednym Božim domje, nic w muzeumje. Ja sej tola myslu, zo sće sem přišli, zo byšće Boha, Wšehomocneho, chwalili. Tohodla nječakajće na to, zo Wam přednošk podam kaž to w muzeumje činja. Chcemy najprjedy spěwać.“ Wón mjenowaše kěrluš a čisto. A potom wón zaspěwa. Ludžo najprjedy zadziwani na so hladachu, někotři spěwachu sobu. Pola druheje štučki bě jich hižom wjace. Na koncu rjekny wón:

„Chcemy so pomodlić.“

To běše krotka, jednora modlitwa, bjez wulkich a krasnych słowow. Tola wšitcy při tym začuwachu: Tele słowa z wutroby wuchadžeja.

„Hladajće nětk prošu doprédka.“

Ludžo widžachu, zo ma wohtar nowočasný natwark. Wulku drjewjanu plastiku. Srjedža bě Chrystus widžec. W Knjezowej léwicy bě wulki křiž a prawicu wón wupřesćeraše a jemu k nohomaj steješe a klakaše so wjele ludu, mužojo a žony, młodži a stari. Wón na nich zhladowaše a woni na njeho.

„Wodajće prošu, zo takle řeču“, rjekny stary Weidemann, „ale ja njejsym nawuknył, wulke słowa řečeć. Najdłěši čas swogeho žiwjenja sym ja tružerski mištr był. Ja běch kruty muž, tak kruty kaž te drjewo, kotřež wobdžělach. Myslach přeco na sebje. Pola mje doma měješe so wšitko tak

činić kaž ja to chcych. Ja njejsym jenož džělał, ja sym žiwjenje na swoje wašnje wužiwał. Wjele, štož sym ja zaslužil, sym přepil. Wšitko w mojim žiwjenju běše tak kaž sej to přejach, doňž njeje mój jenički hólc na spinalnu mortwicu schorjeł. Ja sym so nadžał, zo wón jónu moju džělnarnju přewozmje. Tola wšitko je hinak přišo. Dyrbjachmy jeho do wustawa dać a to do toho města, hdžež nětko sće. Nam je so prajilo, zo móhlo so jemu tu pomhać. Sym wšo plačil. Njebě to mało, štož mějachmy zwjesć. Ja pak so nimale docyla wo njeho starał njejsym. Wón je bjez mje wotrostł jako hubjeny čłowjek. Ja mějach swoje stare žiwjenje.

Hladajće nětk raz na léwy bok plastiki. Tam jedyn steji, kiž na Knjeza njezhladuje, wón je jemu chribjet přiwobročil a hlada do druhego kónca. Widžíte? To sym ja był — abo je to něchtó z was? Tak sym ja živy był, doňž njejsym sem přišoł. Doňž njejsym wšitko zhubil, štož mějach lubo. Sedžach w korčmje a doma so paleše. Wšitko je so wotpalilo. Moju žonu njejsu wjace z płomjenow wuchować móhli. Za mnje bě wšitko zničene, wšitko bě so sypany. Sto nětk? A tehdom dostach list wot swogeho syna z tohole města; wón mje k sebi wolaše. Sto je mi druhego zwostało?

Ja wšak wam scyla prajić njemóžu, kak husto sym tu před wohtarjom sydał, ja wbohi, stary tružerski mišter. Doňž njeje so tón tam srjedža tež ze srjedžiznu mojeho žiwjenja stał. Doňž njejsym spóznał: tón je tež za mnje, za moju winu křiž na so wzał. Jenož wón wě pomhać a wodawać. Wón je živy! A přez jeho swjaty Duch su ći žiwi, kiž so tam před nim klakaja, jeho wosada. Nětk tež ja do njeho słušam. A wy, moji lubi, hdže wy tam na tej plastice stejíte?“ A jako wón na chwilk wodychny, so jeho něchtó praše:

„A što je tule plastiku wudžělał?“

„To wšak je poprawom njewažne, ale hdyž so mje prašeće, chcu wam tež wotmołwić: mój chory, hubjeny syn! Wón je z tutym džělom swogemu nanej na prawy puć dopomhał. A ja sym sej slubił, zo chcu tole wšitko na swoje stare dny dale powědać, tak kaž su to Chrystusowi wučobnicy po swjatkach činili. Zo bychy čłowjekojo žiwu wěru do Knjeza zeznali přez bratrowe slowo. Wy dyrbiće wědžec: zo byšće na tutym swěće woprawdže

žiwu byli, dyrbiće přeco znowa za tu tej srjedžiznu pytać. Wy dyrbiće wědžec a styšec slowo, zo WÓN nas wot wšitkich hrěchow wumyje.

A nětko chcemy hišće hromadže spěwać:

„Pój, wěrnosće ty Ducho, wuč rucy stykować, za wěrnosće wotamkni wuč, blud, čmu chcył wotehnać.“

Potom džěše stary Weidemann k durjam, tamni za nim.

J. Ulrich

Nastaće bibliskich towarstwow

Wokolo lěta 1790 běše w Jendželskej holca žiwa z mjenom Mary Jones. Wona běše chudeho předžerja džěco, a jeje najwjetše wjesele běše, zo móžeše do šule chodžić, čitać a pisać wuknyć. Susodka wupožči jej druhy Bibliju. Čim wjace wona we swjatym Pismje čitaše, čim bóle wona tule knihu lubowaše. Tehdom wšak Biblija wjace telko njeplačěše kaž za čas stareho mištra Gutenberga, tola za chudy lud běše přeco hišće předroha. Mary da sej wot swogeho nana mału pokladničku wudžělać a poča lutować. Z tym a tamnym džělom sej wona pjenjezy zaslužowała. Kóždy pjenježk tykny do pokladnički. Šěsć lět bě Mary takle lutowała. Potom wona pokladničku wotewrě a pjenjezy přeliči. Nětko měješe skončnje telko, zo móžeše sej Bibliju kupić. 40 km dyrbeje holca do přichodneho městačka běžec, zo by tam horco wočakowanu knihu do swogej rukow wzać móhla. Duchowny Charles, kiž bě holcy Bibliju předał, powědaše na jedneji zhromadžiznje w Londonje wo tutym podawku. A wón ludži prošese, zo bychy sobu wo tym rozmyslowali, na kotre wašnje móhly so za chudych ludži w Jendželskej Biblije čisćeć. A tehdom stany druhu duchownu a wolaše do zhromadžizny: „Čehodla jenož za Jendželsku? Čehodla nic za cyły swět?“ A to běše nastork za založowanje bibliskich towarstwow. Tež my Serbja słušamy do tych, kotrychž je wony duchowny tam před něhdže 150 lětami měnil. Tež nam su bibliske towarstwa husto zmóžnile, wudawać swjate Pismo w maćernej řeči.

Nakład Domowina. — Wuchadža z licencu č. 733 nowinarskeho zarjada pola předsydy ministrske rady NDR jonkroje za mjesac. — Rjadyje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidlski. — Čisć: III-4-9. Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje.

Mordar pyta pokutu

Misionar Janaš, kiž běše wjele lět mjez Eskimowcami skutkował, powěda we swojich zapiskach tole:

Jedyn Eskimowc běše nimo méry nahly a z tym swoju swojbu čwělowaše. Jeho přiwzaty syn jeho spicy zatřěli. Pjatnačlětny hólc, kotrehož běše mać naškarała, je wšitko tak wušiknje sćinil, zo njemóžeše ničto jeho njeskutk wuslědžić. Běše třělbu tak položil, jako by wona padnyła a při tym kulka nana trječila. Młody čłowjek běše so potom woženil, a so jako dobry mandželski wopokazał. Jeho žiwjenje běše bjezporočne.

Z 45 lětami pak sej wón na hońtwje nohu zlama a wosta bjez pomocy w dziwinje mjez skalami ležo. Tola hórje hač wšě rany, wšón hlód a wša lačnosť čwělowaše jeho nětko we wobliču smjerće tamny njeskutk před 30 lětami. Modleše so k Bohu, zo by tola hišće jónu móhł so před čłowjekami wuznać a za wšo pokućić. Dwaj Eskimowcay staj jeho namakaloj a dom donjestoj.

Nětko wón sudnistwu pisaše a prošese, zo bychy jeho zasudžili. Danska wyšnosť, kotrež kraj Eskimowcow podsteji, mjenješe, zo je njeskutk zalětnjeny a zo je wěc z tym wotbyta, dokelž je so wón dotal porjadnje a derje zadžeržal.

Nichtó njeběše njezbožowniši hač mordar sam. Wón chcyše być pochlostany. Misionar Janaš přocowaše so mjesacy doho, zo by jeho bludžacej duši pokazal puć, po kotrymž je nam wodace hrěchow přilubjene. Tola wšitko běše podarmo. Křesćanski Eskimowc pak jeho zabludženosć přewiny. Zarjeji na njeho: „Mysliš dha sej ty, zo je twoja mazana eskimowska krej před Bohom wjace hódna hač čista, njewinowata krej Zbóžnika, kotraž će wot twojeho čerwjeneho hrěcha wotmyje kaž sněh?“ A nadobo zeschadža zaso nad jeho čmowje, pochmurjenej dušu slónc. Wón móžeše nětko do toho wěrić, zo Jezusowa krej wšón hrěch zmjeje. W dobrym pokoju běše mordar potom w małej eskimowskej wosadze živy.